

Rabindranath Tagore, simbol al spiritualității universale

Incandescență

(acrostih)

Renaște speranțe Rabindra,
Aruncă scînteii de iubire,
Bucură sufletele,
Incendiind pămîntul inimii.
Noian de focuri florale,
De limbi roșii arzînde
Răsar din petalele azaleelor nupțiale
Așezate ofrandă pe altarul dragostei.
Numai aici lotușii primelor dorinți,
Ashoka, kimsuka și champaka.
Tamarinii și banianii
Hrănesc neconținut iubirea,
Tainică amură a sufletului.
Acum știu de ce
Gangele face popas în fiecare casă:
Ostoește astfel setea florilor
Răsădite de iscusitul grădinar,
Tagore,
El ce prinde în ghirlanda dragostei
visele omenirii.
(I.C.)

Există pe cerul spiritualității lumii un „soare” care nu cunoaște culoarea asfințitului. El a răsărit odată, într-o parte a lumii, plină de farmec și mister, în India, dar nu va cunoaște niciodată apusul! Rabindra - „soare” a fost numit pe drept cuvînt Tagore și s-a născut pentru a lumina neconținut spiritul omenirii și pentru a încălzi sufletele înghețate de nedreptatea lumii!

S-a născut într-o zi de mai, într-o familie bogată, dar bogăția materială îl stingherea. El a fost mereu aproape de cei a căror suflet era bogat în iubire și cinste. A fost mereu alături de „firul umil de iarbă, pe care-l încălzește soarele și-l răcorește inserarea”. Tagore a crescut într-o familie în care se adunaseră laolaltă pietatea și noblețea de spirit a Indiei. Deși era de origine nobilă, el scria: „Cînd dimineața își aruncă ancora la marginea răsăritului, saltă cerșetorul din mine și strigă: / Viață, lumină voi sunteți pline de vrajă și plină de vrajă e bucuria ce v-a recunoscut în sfârșit!”. În scrisorile lui găsim regretul ce-l încerca cînd trebuia să fie dus cu lectica, pentru a-și păstra rangul. Se întreba cu ce greșise în fața lui Dumnezeu, de nu avea voie să simtă pămîntul sub picioare, alături de ceilalți oameni.

„Omul e în căutare după ceva ce înseamnă mai mult decît hrană și îmbrăcăminte. E în căutarea lui însuși, a sufletului său”, scrie Tagore în Sadhana. Într-deavăr, numai după ce și-a regăsit sufletul, omul e cu adevărat bun și poate da celorlalți fericire. Tagore a înțeles aceasta, s-a împăcat cu sine și a bucurat lumea. Nu a existat domeniu al culturii pe care Rabindranath Tagore să nu-l fi atins în creația sa. A scris romane ca: *Gora*, *Adio prietene* etc, nuvele – *Pietre flămânde*, *Patima iubirii*... drame ca: *Chitra*, *Regele și regina*, *Sacrificiul? Malini*... în care se împletesc poezia, drama, muzica și filosofia. Se știe că orice act de cultură indian înglobează mai multe arte în același timp. Era firesc

ca și Tagore să creeze în aceeași manieră. Tagore nu a fost doar prozator și poet ci și compozitor, pictor, eseist, filosof pedagog. Poet prin excelență, Tagore a compus muzica celor câteva mii de poeme ale sale, considerînd că „poezia fără muzică e ca pasărea fără aripi”. De asemenea, el și-a ilustrat poemele cu propriile sale picturi. Creația sa în domeniul filosofiei culminează cu Sadhana, o îndrumare spirituală a felului moral și estetic în care trebuie înțeleasă și trăită viața. Această operă este redată într-o formă accesibilă, blîndă, dar în același timp profundă, cum era de fapt și sufletul creatorului. Fiind încercat de viață, el n-a încetat să iubească oamenii. Pe lângă operele sale, el a dăruit omenirii o școală a cărei nume spune totul: Shantiniketan – „Lăcașul păcii”!

Tagore a arătat lumii cum să-și facă viața mai frumoasă. Totul e ca inima și spiritul să fie în deplină comuniune. În creația sa, totul este iubire. Chitra, personajul din piesa cu același nume, după ce a cunoscut iubirea se gîndește cît de urâtă era înainte și vorbindu-i lui Madana (Eros) îi spune: „O, Zeu al dragostei ai așezat laolaltă cu praful, mândria amăgitoare a forței mele, învață-mă, dă-mi puterea celui slab și armele mîinii neînarmate”.

Destinul a fost atît de bun cu el dăruindu-i nemurirea. Creațiile sale s-au împrăștiat asemenea unor păsări în infinitatea cerului, în întreaga lume. În firele ce le-a tors inima lui minunată, țesînd pânza nevăzută a iubirii este cu neputință să nu te prinzi, lăsîndu-te învăluit de dulceața și profunzimea cuvintelor lui, fie că citești un poem din „Grădinarul dragostei” ori „Gitanjali”, fie că urmărești una din dramele sale.

Moștenirea literară lăsată de Tagore a trecut de mult în patrimoniul culturii universale. Fie ca lumina spiritului său să strălucească în cît mai multe inimi spre înnobilarea lor!

CHITRA

(fragmente)

De Rabindranath Tagore

Personaje:

MADANA - Eros

VASANTA - Lycoris

CHITRA - fiica regelui din Manipur

ARJUNA - prințul casei Kurus. El este un kshatriya (aparține „castei războinicilor”) și în perioada ilustrată în piesă trăia ca ermit, retras în pădure.

Localnici dintr-un district situat în apropiere de Manipur.

Scena I

CHITRA: Ești tu, zeul cu cele cinci săgeți, Zeul dragostei?

MADANA: Eu sunt, primul născut în inima Creatorului. Eu înlănțui în robia durerii și a fericirii, viețile bărbaților și ale femeilor!

CHITRA: Știu, știu ce este acea durere și acele lanțuri. Și tu, tu cine ești, Domnul meu?

VASANTA: Eu sunt Vasanta, prietenul lui, Zeul anotimpurilor. Moartea și vlăguirea ar distruge lumea, dar eu le urmăresc și le atac neconținut. Eu sunt Eterna tinerețe.

CHITRA: Mă închin ție, Zeule Vasanta.

MADANA: Dar ce este acest legămînt sever al tău, frumosule străin?

De ce prietene îți vestejești proaspăta ta tinerețe în penitență și chinuri? Un astfel de sacrificiu nu este potrivit pentru a venera dragostea. Cine ești tu și ce înseamnă această rugă-

ciune a ta?

CHITRA: Eu sunt Chitra, fiica casei regale Manipur. Cu divina sa grație, Zeul Shiva a promis strămoșilor mei regali, un șir neîntrerupt de urmași bărbați. Cu toate acestea, cuvîntul divin n-a schimbat licărirea vieții din pântecul mamei mele – atît de neînvinșă a fost natura mea: a fost să fiu femeie.

MADANA: Știu, de aceea tatăl tău te-a crescut ca pe un fiu. Te-a învățat să folosești arcul și toate îndatoririle unui rege.

CHITRA: Da, de aceea port haine de bărbat și am părăsit camera izolată a femeii. Nu cunosc nici unul din mij-

loacele feminine de a învinge inimi. Mîinile mele sunt puternice pentru a îndoi arcul, dar niciodată nu am învățat tragerea cu arcul a lui Cupidon și nici jocul privirilor.

MADANA: Acestea nu se învață, frumoasă prințesă. Ochii știu să privească fără a fi învățați: ei se pricepe mai bine, atunci cînd stăpînul lor e lovit în inimă de săgeata iubirii.

CHITRA: Într-o zi, aflîndu-mă în căutarea vînatului, cutreieram singură prin pădure, pe malul Lacului Purna. Legîndu-mi calul de trunchiul unui copac am pătruns într-un desiș pe urmele unui cerb. Mergeam pe o cărăruie sinuoasă, ce șerpuia în umbra

înserării sub ramurile întreșute; frunzișul fremăta de țărîitul greierilor cînd deodată am dat peste un bărbat întins pe un pat de frunze uscate, așezat de-a curmezișul drumului. I-am cerut cu aroganță să se dea la o parte, dar el nu m-a băgat în seamă. Atunci, cu partea ascuțită a arcului, l-am înțepat cu dispreț. Numai de cît a sărit drept în picioare, ca o limbă de foc dintr-o grămadă de cenușă. Pe buze îi tremura un zâmbet ștrengăresc, probabil la vederea înfățișării mele băiețești. Atunci, pentru prima oară în viața mea m-am simțit femeie și am înțeles că în fața mea se află un bărbat.

MADANA: La timpul potrivit, eu am învățat bărbatul și femeia, această lecție supremă – să se cunoască ei înșiși. Ce s-a întîmplat după aceea?

CHITRA: Apoi, cu teamă și uimire l-am întrebat: „Cine ești tu?” „Eu sunt Arjuna” a spus, „și aparțin marelui clan Kurú”. Am rămas împietrită asemenea unei statui, uitînd chiar să fac plecăciune. Era într-adevăr Arjuna, marele idol al visurilor mele! Da, auzisem cu mult înainte că el făcuse un legămînt ce-l obliga la singurătate, pe doisprezece ani. De nenumărate ori, ambiția mea tinerească mă îndemnase să-mi încerc lancea cu a lui, să-l provoc travestită la luptă, doar eu singură cu el și să-mi demonstrez îndemnarea, folosindu-mi armele împotriva lui. Ah, nechibzuită inimă, încotro s-a spulberat înfumurarea ta? Dacă aș fi putut schimba tinerețea mea cu toate idealurile și pentru un singur bulgăre de pămînt de sub pașii lui, m-aș simți cu adevărat binecuvîntată! Nu știu în ce

văltoare de gânduri m-am pierdut, când deodată l-am văzut dispărând printre copaci.” „O, femeie nechibzuită ce ești, mi-am spus, nici nu l-ai salutat, nici un cuvânt nu i-ai spus și nici măcar nu i-ai cerut iertare. Ai stat ca un barbar în timp ce el se depărta disprețuitor...” Dimineața următoare am lăsat de-o parte îmbrăcămintea mea bărbătească. Mi-am împodobit mâinile și picioarele cu brățări, mi-am pus o rochie de mătase roșie-purpurie și mi-am cuprins talia cu lanțuri. Îmbrăcămintea neobișnuită mă făcea să mă rușinez, dar înțelegându-mi căutările, l-am găsit pe Arjuna în pădurea unde se afla Templul lui Shiva.

MADANA: Povestește-mi până la sfârșit. Sunt cel născut în inima Domnului, voi înțelege misterul acestor impulsuri.

CHITRA: Doar vag mi-aduc aminte ce-am spus și ce-am răspuns. Nu-mi cere rogu-te să-ți povestesc totul. Rușinea mă străbate asemenea unui fulger ce nu mă poate totuși sfărâma în bucăți, mi-e foarte greu fiind ca un bărbat crescută. În timp ce mă îndreptam spre casă, ultimele lui cuvinte îmi străpungeau urechile asemenea unor ace înroșite în foc. „Am făcut jurământ de celibat. Nu sunt potrivit pentru a fi soțul tău”. Oh, legământul unui bărbat! Desigur, tu știi Zeu al dragostei; nenumărați sfinți și învățați ce și-au abandonat meritele unei lungi vieți de penitență, la picioarele unei femei. Mi-am rupt arcul în două și mi-am aruncat în foc săgețile. Îmi uram puterea, iuțeala brațelor în timp ce trag coarda arcului. Oh, Dragoste, Zeu al dragostei, ai așezat jos, laolaltă cu praful, mândria amăgitoare a forței mele bărbătești și totodată pregătirea mea de viteaz e strivită sub picioarele tale. Acum învață-mă, dă-mi puterea celui slab și armele mâinii neînarmate.

MADANA: Voi fi prietenul tău. Voi face din Arjuna, cuceritorul lumii, un captiv în fața ta; voi face ca el însuși să-și dea sentința răzvrătirii, să fie al tău.

CHITRA: Dar am nevoie de timp pentru a-i câștiga treptat inima și nu cer ajutorul zeilor. Aș sta lângă el asemenea unui camarad, mânănd caii focosi ai carului său de război, fiind alături de el în plăcerea urmării; aș sta de pază la intrarea în cortul său și noaptea și l-aș ajuta la împlinirea grelelor îndatoriri ale unui kshatrya, eliberat de slăbiciune și împărțind

dreptatea acolo unde se cuvine. Desigur, la sfârșitul zilei aș veni în fața lui ca să mă vadă și să se întrebe: „Cine este acest băiat? Să fie unul din sclavii mei dintr-o viață anterioară ce m-a urmat asemenea faptelor bune în viața aceasta!” Nu, nu sunt femeia care-și trăiește disperarea în liniștea singurătății, hrânind-o cu lacrimi noapte de noapte, învăluind-o în fiecare zi cu zâmbete îngăduitoare ca o văduvă din naștere. Floarea dorinței mele nicicând nu va cădea în praf înainte de a se transforma în fruct. Dar e o muncă de o viață pentru ca cineva să se facă cunoscut și respectat. Așadar am venit la ușa ta, Zeu al dragostei, stăpânitorul lumii și a ta Zeu plin de tinerețe al anotimpurilor, îndepărtați din corpul meu tânăr această primitivă nedreptate, această urâțenie lipsită de farmec. Pentru o singură zi, dăruieți-mă cu o frumusețe răpitoare, tot atât de minunată ca dragostea ce-a înflorit pe neașteptate în inima mea. Dați-mi o singură zi de frumusețe absolută și voi răspunde eu însămi pentru zilele ce vor urma.

MADANA: Prințesă, dorința îți va fi împlinită.

VASANTA: Și nu doar pentru un scurt răstimp de o zi ci pentru un an întreg farmecul primăverii va înflori și se va cuibări între ramurile grădinii tale.

ARJUNA: Am visat sau ceea ce am văzut lângă râu a fost adevărat? Stăteam culcat pe un petic de pământ acoperit cu mușchi, gândindu-mă, în umbrele înclinate ale înserării, la anii ce au trecut, când ușor, din penumbra frunzișului s-a ivit o ființă minunată, o femeie, adevărată întruchipare a frumuseții și s-a așezat pe o dală albă de piatră la malul apei. Părea că inima pământului urma să tresalte de plăcere sub picioarele ei albe și goale. Mi se părea că vălurile ce-i acopereau corpul se vor topi în extaz în aer așa cum aburul auriu al zorilor de zi se pierde după piscul înzăpezit al muntelui de la răsărit. Își înclină capul deasupra oglinzii strălucitoare a lacului și i-am văzut chipul reflectat în ea. S-a ridicat, apoi a zâmbit și cu mișcare

nepăsătoare a brațului stâng și-a desfăcut părul, lăsându-l să cadă până la picioare, aproape de pământ. Își dezgoli pieptul și își privi brațele atât de perfect modelate și făcute parcă pentru mângâieri desăvârșite. Aplecându-și capul observă dulcea ei tinerețe înflorită, tandra și catifelata roșeață a pielii ei. Zâmbi plăcut surprinsă. Dacă lotusul alb înmugurește la deschiderea ochilor ei dimineața, e de ajuns pentru ea să-și arcuiască gâtul pentru a-și vedea umbra pe apă și a se minuna de ea însăși cât e ziua de lungă. Dar imediat după aceea zâmbetul îi dispăru de pe față și o umbră de tristețe i se furișă în privire. Își strânse vâlul peste brațe și suspinând încet se îndepărta asemenea înserării ce se pierde în noapte. Îmi părea că suprema împlinire a dorinței mi s-a dezvăluit într-o clipă și apoi a dispărut... Dar cine împinge ușa? Ah, ea este! Liniștește-te inima mea!... Nu te teme domniță! Sunt un kshatrya.

CHITRA: Onorate domn, sunteți oaspetele meu. Eu locuiesc în acest templu. Cum v-aș putea arăta ospitalitatea mea?

ARJUNA: Frumoasă doamnă, însăși prezența voastră înseamnă pentru mine cea mai înaltă ospitalitate. Dacă nu vă supărați v-aș pune o întrebare.

CHITRA: Vă rog.

ARJUNA: Ce jurământ aspru vă ține întemnițată în acest templu solitar, lipsind pe toți muritorii de o apariție atât de plină de farmec?

CHITRA: Port în inimă o dorință secretă pentru împlinirea căreia mă rog în fiecare zi Zeului Shiva.

ARJUNA: Vai, ce v-ați mai putea dori când sunteți însăși dorința întregii lumi. Am călătorit începând cu cel mai de est munte pe a cărui pisc soarele își lăsa prima urmă a piciorului său de foc, până la capătul pământului unde el apune. Am văzut tot ce-i mai prețios, minunat și măreț pe pământ. Toate cunoștințele mele vă aparțin, vă voi ajuta, doar atât spuneți-mi: ce sau pe cine căutați?

CHITRA: Cel pe care-l caut, îl cunosc toți.

ARJUNA: Într-adevăr? Cine poate fi acest favorit al zeilor, a cărui faimă v-a cucerit inima?

CHITRA: El aparține celei mai alese case regale, e cel mai destoinic dintre toți vitejii.

ARJUNA: Doamnă, nu oferiți asemenea bogăție de frumusețe ca a voastră, pe altarul falsei reputații. Renumele înșelător se răspândește din om în om așa cum se împărtășe ceața zorilor de zi înainte de a răsări soarele. Spuneți-mi cine este supremul erou aflat pe treapta cea mai înaltă a lumii regale?

CHITRA: Ermitule ești gelos pe faima acestui bărbat. Nu știi că peste toate, (dinastia) casa regală a Kurushilor este cea mai renumită?

ARJUNA: Casa regală a Kurushilor?

CHITRA: Nu ai auzit de mărețul nume al acestei vestite case regale?

ARJUNA: Lăsați-mă să aud acest nume rostit de buzele voastre.

CHITRA: Arjuna, cuceritorul lumii! Am cules din gura multămii acest nume nepieritor și l-am ascuns cu grijă în inima mea curată de fată. Ermitule, de ce privești neliniștit? Are acest nume doar o strălucire înșelătoare? Spune-mi aceasta și nu voi șovăi să sparg această casetă din inima mea și să arunc perla falsă în praf.

ARJUNA: Fie numele și faima, bravura și vitejia lui false sau adevărate, pentru Dumnezeu, nu-l alunga din inima ta. Îngenunchez pentru el, chiar acum, la picioarele tale.

CHITRA: Tu ești Arjuna?

ARJUNA: Da, eu sunt, musafirul dornic de dragoste de la ușa ta!

CHITRA: Dar, atunci nu-i adevărat că Arjuna a făcut un jurământ de castitate pe doisprezece ani?

ARJUNA: Este adevărat, dar tu ai anulat jurământul meu, precum luna rupe legământul de întuneric al nopții.

CHITRA: Oh, rușine să-ți fie! Ce ai văzut la mine pentru a te trăda pe tine însuși? Pe cine cauți în acești ochi negri, în aceste brațe albe ca laptele, dacă tu ești gata să plătești pentru această ființă prețul cinstei tale? Nu, nu pe mine mă cauți, nu vrei să cunoști adevărata mea fire. Desigur, aceasta nu poate fi dragoste, acesta nu este nici pe departe cel mai înalt respect pe care îl poartă bărbatul, femeii! Vai, această firavă formă, corpul, te face orb față de lumina nepieritoare a sufletului! Da, acum știu într-adevăr, Arjuna, faima vitejiei tale eroice este falsă.

ARJUNA: Ah, simt cât de zadarnică e faima, mândria vitejiei. Totul mi se pare un vis. Tu singură ești perfectă. Tu ești bogăția lumii, sfârșitul tuturor lipsurilor, ținta tuturor eforturilor, femeie! Orice alt țel rămâne în urmă. A te vedea pentru un moment înseamnă a vedea adevărata perfecțiune, odată pentru totdeauna!

CHITRA: Vai, aceasta nu sunt eu, Arjuna! Aceasta este înșelătoria unui zeu. Pleacă, pleacă eroul meu, pleacă! Nu căuta falsitatea, nu oferi inima ta mare unei iluzii! Pleacă!

Traducere de Iuliana CHIPER

